

**Biedrības „Latvijas Nedzirdīgo savienība”
Domes pārskata ziņojums
par darbības programmas 2013.-2017. gadam
ieviešanu**

SATURS

1. Ievads	3
2. Organizatoriskais darbs	4
3. Sociālie pakalpojumi	11
4. Informācijas pieejamības nodrošināšana	16
5. Jaunieši un izglītība	20
6. Nedzirdīgo kultūra, veselības veicināšana	25
7. Saimnieciskā darbība un nekustamie īpašumi	29

IEVADS

Cienījamie Latvijas Nedzirdīgo savienības 19. kongresa delegāti!

Latvijas Nedzirdīgo savienības (turpmāk - LNS) Domes pārskata ziņojums LNS 19. kongresam par LNS darbības programmas 2013.-2017. gadam ieviešanu attiecas uz laika posmu no 2013. gada 18. augusta, kad darbu beidza iepriekšējais – 18. LNS kongress, līdz 2017. gada 28. jūnijam, kad Domes sēdē tika apstiprināts šis ziņojums.

LNS darbības programmas 2013.-2017. gadam ieviešanu nodrošināja Domes 2013. gada 18. augustā ievēlētā LNS izpildinstitūcija – LNS valde sekojošā sastāvā: Valdes priekšsēdētājs Edgars Vorslovs, valdes priekšsēdētāja vietniece Sandra Gerenovska (līdz 2016.gada augustam), valdes priekšsēdētāja vietniece Inese Immure (no 2016.gada augusta, līdz tam valdes locekle), valdes locekļi Ainārs Osmanis, Ivars Kalniņš, Varis Straziņš, Māra Lasmane un Brigita Lazda (no 2016.gada augusta).

Ieviešot LNS darbības programmas 2013.-2017. gadam LNS darbojusies, ievērojot LNS statūtus, Latvijas likumos un normatīvajos aktos noteiktās prasības.

Ziņojums sastāv no 18.kongresā apstiprināto sešās darbības jomās:

1. LNS organizatoriskais darbs,
2. Sociālie pakalpojumi,
3. Informācijas pieejamības nodrošināšana,
4. Jaunieši un izglītība,
5. Nedzirdīgo kultūra, veselības veicināšana,
6. Saimnieciskā darbība un nekustamie īpašumi,

iekļauto 39 darbības pamatvirzienu ieviešanas pārskata, kas ietver saturisko izpildi un statistiskos datus. Ziņojums veidots kā secīgs pārskats par šajos darbības virzienos apstiprinātās darbības programmas ieviešanu.

LNS Domes ziņojums patiesi un pilnīgi atspoguļo LNS darbības programmas 2013.-2017. gadam ieviešanu.

1. LNS organizatoriskais darbs.

Pārskata periodā LNS darbojusies, ievērojot LNS 18. kongresā 2013. gada 18. augustā apstiprināto, statūtu nosacījumus. Šajā periodā biedrības LNS organizatoriskā struktūrā darbojās deviņas reģionālās biedrības, kuru darbība aptvēra visu Latviju.

Pārskata periodā notikušas augstākās lēmēj institūcijas kongresu starplaikā – 16 Domes sēdes un izpildinstitūcijas – 53 Valdes sēdes.

LNS izvērtusi plašu darbību LNS biedru interešu aizstāvībā, sadarbībā ar Eiropas Nedzirdīgo savienību (turpmāk - EUD) un Pasaules Nedzirdīgo federāciju (turpmāk – WFD). LNS pārstāvji piedalījušies visās pārskata periodā notikušajās EUD ģenerālajās asamblejās un WFD ģenerālajā asamblejā 2015. gadā. 2015. gadā LNS pirmo reizi noorganizēja EUD semināra un ģenerālās asamblejas norisi Latvijā. Vienlaikus ar ģenerālās asamblejas norisi ar Eiropas nedzirdīgo organizāciju pārstāvju, Eiropas Parlamenta deputātu un WFD prezidenta līdzdalību krāšņi tika atzīmēta LNS 95 gadu jubileja.

LNS izvērtusies laba sadarbība ar Eiropas Parlamenta (turpmāk – EP) deputātu Krišjāni Kariņu, kuras rezultātā vairākām LNS biedru grupām bija iespēja apmeklēt Briseli un iepazīties ar EP darbu. Ar EP deputātu Roberta Zīles un Sandras Kalnietes atbalstu LNS pārstāvjiem bija iespēja piedalīties 2016. gada 28. septembrī EP sēžu zālē notikušajā konferencē „Daudzvalodība un vienlīdzīgas tiesības ES: zīmju valodu loma”, kuru organizēja nedzirdīgā EP deputāte Helga Stīvensa, un kurā piedalījās vairāk nekā 1000 dalībnieku no visas Eiropas Savienības.

LNS ir bijusi iniciatore Baltijas valstu Nedzirdīgo organizāciju sadarbības atjaunošanai un notikušas jau divas organizāciju valžu tikšanās – 2016. gadā Rīgā un 2017. gadā Tallinā.

Pārskata periodā plašu darbību LNS biedru interešu aizstāvībā LNS izvērtusi arī Latvijā - LNS pārstāvji piedalījušies Saeimas un NVO forumos, LNS prezidents Edgars Vorslovs darbojās Invaliditātes lietu nacionālajā padomē, Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 9.1.1. specifiskā atbalsta mērķa "Palielināt nelabvēlīgākā situācijā esošu bezdarbnieku iekļaušanos darba tirgū" 9.1.1.3. pasākuma "Atbalsts sociālajai uzņēmējdarbībai" uzraudzības padomē un Sociālās integrācijas valsts aģentūras (turpmāk – SIVA) Konsultatīvā padomē. LNS viceprezidente Inese Immure darbojusies Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padoms Sabiedriskā konsultatīvā padomē. LNS izveidojusies laba sadarbība ar Labklājības ministriju (turpmāk – LM) un Saeimas Sociālo un darba lietu komisiju.

Realizējot darbības pamatvirzienu ***rast iespēju piesaisīt papildu finansēšanas avotus LNS finansiālā stāvokļa uzlabošanai un stabilizēšanai***, tika piesaistīts finansējums sekojošā apmērā:

Gads	Finansējuma avots	Projekta nosaukums	Summa (EUR)
08.2013 - 12. 2013.	Eiropas Sociālais fonda, Latvijas valsts	Tika pabeigts „Klusuma pasaule” projekts.	167 734,25
11.2012. – 30.09.2013	Eiropas Sociālais fonds, Latvijas valsts	Tika pabeigts projekts “Attīstības vektors”	35 571,77

04.2012. – 03.2014	Eiropas Sociālais fonds	“Nepalikt vieniem klusumā”	142 221,94
01.11.2013 – 30.12.2014	Eiropas Ekonomiskās zonas finanšu instrumenta 2009.- 2014.gada perioda programmas „NVO fonds”	„Ejot līdzī laikmetam”	49 013,95
21.04.2014.	Rīgas domes izglītības, kultūras un sporta departamenta Kultūras pārvalde	„Ripinām, šūpojam, dejam!””	1 200,00
05.2014.	Rīgas domes izglītības, kultūras un sporta departamenta Kultūras pārvalde	„Maija dienās tikšanās vietu mainīt nedrīkst!”	1 500,00
05.2014.	Liepājas pilsētas dome	„Saules raksti Liepājā”	1 000,00
06.2014.	Rīgas domes izglītības, kultūras un sporta departamenta Kultūras pārvalde	„Sagaidām Jāņu dienu”	700,00
06.2014.	Valsts Kultūrkapitāla fonds	„LNS radošās grupas dalība festivālā „Salvia” (Ungārijā)	1 300,00
2012. – 2014.	Valsts izglītības attīstības aģentūra	„Active and inclusive ageing using tools of Non-formal education and leisure time activities”. (ES mūzikas izglītības programmas Grundvig apakšprogramma)	15 000,00
10. 2014.	Jelgavas pilsētas Dome	Jelgavā ar prieku!	500,00
12.2014.	Rīgas domes Labklājības departaments	„Uzbur sapņus baltā sniegā!”	1 500,00
01.2015.	Latvijas vides aizsardzības fonda	„Draudzīga vide jāveido pašiem”	2 939,00
03.2015.	Rīgas domes izglītības, kultūras un sporta departamenta Kultūras pārvalde	„Nedzirdīgo pantomīmas uzvedums "Norvēģija - Latvijas: pirmie soļi sadarbībā””	1000,00

03.2015.	Rīgas domes izglītības, kultūras un sporta departamenta Kultūras pārvalde	„Mūsu Rīga klusumā”	4 252,00
03. - 07.2015.	Sabiedrības integrācijas fonds	„Aktīvi nākotnei”	19 350, 29
03.2015.	Alūksnes novada pašvaldība	„Dzied vasara Latvijas vainagā”	600,00
04.2015.	Valsts Kultūrkapitāla fonds un Rīgas domes izglītības, kultūras un sporta departamenta Kultūras pārvalde	“Iepazīt Raini Latvijas Nedzirdīgo savienībā”	1 500,00
05.2015.	Daugavpils pilsētas dome	Biedrības “Latvijas Nedzirdīgo savienība” Daugavpils reģionālās biedrības projekts	540, 00
05.2015.	Liepājas pilsētas pašvaldība	„Darīt, redzēt, ieguldīt”	1 060,00
12.2015.	Rīgas domes Labklājības departaments	„Atnāc, kad uz zariem sarma zied”	1 500,00
12.2016.	Rīgas domes Izglītības, Kultūras un Sporta departaments	„LNS jauniešu centra kapacitātes pilnveide”	1 425,00
04.2016.	Rīgas domes Izglītības, Kultūras un Sporta departaments	Latvijas Nedzirdīgo savienības amatierkolektīvu darbība – ieskats pagātnē un mūsdienās”	550,00
04.2016.	Liepājas pilsētas pašvaldība	“Gadalaiku noskaņas”	700,00
04.2016.	Tukuma novada dome	“Ripo, ripo kamolītis, klusi darbus darīdams”	1 048,00
06.2016.	Sabiedrības integrācijas fonds	„LNS darbības stiprināšana - 2016”	9 966,81
07.2016.	Daugavpils pilsētas dome	“Daugavpils – iespēju pilsēta visiem”	500,00

08.2016.	Valsts Kultūras fonds	„Mēs esam tas, ko svinam 1”	1 700,00
01.2017.	Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departaments	Latvijas Nedzirdīgo savienības tautas deju kolektīva no kultūras nama “Rītausma” 65 gadu jubilejas pasākums	450,00
02.2017.	Valsts Kultūrkapitāla fonds, Baltijas bērnu fonds	Izrāde bērniem ar dzirdes traucējumiem “Burtiņu mežs”	1 278,00
02.2017.	Sabiedrības integrācijas fonds	“LNS darbības stiprināšana – 2017”	14 992,98
04.2017.	Tukuma dome	“Ar skatu nākotnē”	1 000,00
05.2017.	Liepājas pilsētas pašvaldība (60,98%), Latvijas Nedzirdīgo savienība (39,02%)	“Esi aktīvs, nesēdi uz vietas!”	410,00
05.2017.	Daugavpils pilsētas dome	“Mēs gribam būt kopā!”	540,00
05.2017.	Valsts kultūrkapitāla fonds	“Vēsturiskais ceļš uz simtgadi	8 000,00

35 projektu kopējais finansējums 492 543,99 EUR.

Darbības pamatvirziena ieviešanas gaitā LNS reģionālo biedrību (turpmāk – RB) līderiem 16.04.2014. tika noorganizēts seminārs, kura laikā notika pārrunas, diskusijas pie apaļā galda un labāko piemēru nodošana citām biedrībām par pašvaldību finansējuma piesaisti. Izstrādāta izglītojoša mape par sadarbību ar pašvaldībām (mape – kurā aprakstīta soli, pa solim, visa darbība).

Realizējot darbības pamatvirzienu, *piesaistīt jaunus biedrus*, tika veikts pētījums no 2013. gada decembra līdz 2014. gada februāra mēnesim, kura laikā tika pielietotas šādas metodes: datu analīze - analizēti RB statistikas dati un RB organizatoriskie/kultūrmasu darba plāni, brīvās intervijas - RB līderu sapulcēs veikta intervija un brīvās intervijas, novērošana un datu matemātiskā apstrāde - veikti pierakstījumi, apkopoti pierakstījumi, analizēti pierakstījumi utt. Pētījuma secinājumi:

- 1) Neskatoties uz to, ka pēdējo 10 gadu laikā Latviju ir, pametuši 10 % iedzīvotāju biedrībai, ir izdevies saglabāt biedru skaitu.
- 2) Veiksmīgāk ar jaunu biedru piesaistīšanu ir veicies LNS Rīgas RB. Pārējām reģionālām biedrībām biedru skaits ir samazinājies, izņemot LNS Kuldīgas RB.
- 3) Pēc iegūtiem datiem varēja secināt, ka daudzi biedri tāpat, kā dzirdīgie Latvijas iedzīvotāji mainoties Latvijas ekonomiskajam stāvoklim valstī, ir devušiem labāku dzīves apstākļu meklējumos uz citām valstīm vai galvaspilsētu.
- 4) Pēc iegūtiem datiem, it īpaši statistikas datiem biedru sadalījumu pa vecuma grupām, var secināt, ka tuvākā nākotnē, ja biedru statistikas dati nemainīsies, dažas reģionālās biedrības novecos – biedru skaits strauji samazināsies, jo vairākums no biedriem %

pārsvārā ir pensionāri (62 gadi un vecāki). Tās ir LNS RB – Ventspils RB, Pļaviņu RB, Smiltenes RB un Daugavpils RB.

- 5) Daudzi biedri, kuri emigrējuši uz citām valstīm, iedzīvojušies un saņem labas sociālās garantijas un nemaz nevēlas atgriezties, ja Latvijas valstī tuvākā laikā nekas nemainīsies. Tie biedri, kuri ir atraduši labus darbus galvaspilsētā, meklē iespēju pārvākties uz pastāvīgu dzīvi galvaspilsētā, jo, salīdzinot ar citiem, reģioniem tur ir lielākas iespējas gan pelnīt iztiku, gan arī izglītoties.
- 6) Jaunie biedri, jaunieši vairāk iesaistās tajās biedrībās, kur uzskaitē ir vairāk jaunu cilvēku. Tajās biedrībās tiek organizēti interesanti pasākumi un tieši nedzirdīgiem jauniešiem utt. Piemēram, Smiltenes novadā dzīvojošie vairāk piedalās Valmieras RB pasākumos, jo tur ir daudz jauniešu, sporta klubs, kur tiek organizētas brīvā laika aktivitātes. Ventspilī dzīvojošie jaunieši labprāt piedalās Kuldīgas RB pasākumos, jo tur ir gados jauns vadītājs, tiek organizētas veselības veicinošas aktivitātes pie dabas utt. Daugavpilī dzīvojošie jaunieši labprātāk piedalās Rēzeknes RB pasākumos, arī tāpēc, ka Rēzeknē ir brīvprātīgais sportists no Ludzas Andrejs Bogdanovs, kurš jauniešus iesaista veselības veicinošās aktivitātēs. Kā arī pastāv interešu klubiņš „Juniors”, kura vadītājs ir Artūrs Vindačs, kurš veltī daudz uzmanības jauniešiem, organizē dažādus atpūtas pasākumus pie dabas utt.

LNS biedru skaits tuvākā nākotnē ir ļoti atkarīgs no Latvijas valsts ekonomiskā stāvokļa un arī no jauniešu ieinteresētības iekļauties LNS. Lai LNS RB stāvoklis uzlabotos, piesaistot jaunus biedrus, daudz ir atkarīgs arī no biedrības līderiem, viņu ieinteresētības veltīt viņiem daudz laika. Ir jāmeklē idejas darbam LNS RB ar jauniešiem. Piedāvāt interesantus un motivējošus pasākumus. Daudzās RB biedrību līderi ir noslogoti ar sarežģītu sociālās rehabilitācijas atskaišu noformēšanu. Būtu nepieciešams izmantot iespēju piesaistīt subsidētā darbā spējīgus un kompetentus nedzirdīgos, kuri varētu veltīt vairāk laika tieši brīvā laika aktivitāšu organizēšanā, biedru uzklaušīšanā un viņiem laika veltīšanā. Regulāri ir jāturpina organizēt izglītojoši, motivējoši semināri biedrību līderiem.

19.11.2014. tika organizēts seminārs – „Kā ieinteresēt jaunus biedrus stāties LNS par biedriem”. Seminārā, laikā tika demonstrēti veiksmīgāko LNS RB pozitīvie piemēri jaunu biedru piesaistē.

Gan LNS, gan arī LNS RB savu iespēju robežās cenšas organizēt jaunus nebijušus pasākumus, lai ieinteresētu jaunus biedrus stāties LNS.

LNS biedru skaits pa gadiem:

<i>Gads</i>	<i>01.01.2013</i>	<i>01.01.2014</i>	<i>01.01.2015</i>	<i>01.01.2016</i>	<i>01.01.2017</i>
<i>Biedri</i>	1727	1737	1722	1717	1701

LNS biedru skaits pa reģionālajām biedrībām:

<i>Biedrība</i>	<i>01.01.2014</i>	<i>01.01.2015</i>	<i>01.01.2016</i>	<i>01.01.2017</i>
LNS Rīgas reģionālā biedrība	1084	1093	1090	1079
LNS Daugavpils reģionālā biedrība	106	99	97	97

LNS Rēzeknes reģionālā biedrība	105	99	95	99
LNS Pļaviņu reģionālā biedrība	43	45	47	44
LNS Valmieras reģionālā biedrība	106	104	93	93
LNS Smiltenes reģionālā biedrība	72	71	68	70
LNS Liepājas reģionālā biedrība	96	92	93	96
LNS Ventspils reģionālā biedrība	48	42	42	43
LNS Kuldīgas reģionālā biedrība	77	77	79	80

Jaunuzņemto LNS biedru skaits sadalījums pa reģionālajām biedrībām:

<i>Biedrība</i>	<i>01.01.2014</i>	<i>01.01.2015</i>	<i>01.01.2016</i>	<i>01.01.2017</i>
LNS Rīgas reģionālā biedrība	39	26	23	36
LNS Daugavpils reģionālā biedrība	1	0	1	2
LNS Rēzeknes reģionālā biedrība	3	1	3	5
LNS Pļaviņu reģionālā biedrība	0	3	1	2
LNS Valmieras reģionālā biedrība	2	2	2	4
LNS Smiltenes reģionālā biedrība	5	3	3	7
LNS Liepājas reģionālā biedrība	3	3	3	5
LNS Ventspils reģionālā biedrība	0	0	2	0
LNS Kuldīgas reģionālā biedrība	4	0	2	2
Kopā uzņemti	57	38	40	63

Realizējot darbības pamatvirzienu, *uzlabot LNS reģionālo biedrību sadarbību ar pašvaldībām un citām organizācijām*, vienu reizi ceturksnī LNS organizēja LNS RB līderiem sapulces, kurās pie apaļā galda notika diskusijas par sadarbību ar pašvaldībām, tika izcelti veiksmīgākie piemēri, diskusiju dalībnieki tika mudināti dalīties savā pieredzē. 16.04.2014. tika organizēts LNS RB līderiem izglītojošs seminārs par veiksmīgu sadarbību ar pašvaldībām un citām organizācijām.

Visas LNS RB retāk vai biežāk tikās ar pašvaldības pārstāvjiem, līdz ar to visām biedrībām bija mazāks vai lielāks atbalsts. Pašvaldība atbalstīja ne tikai finansiāli, bet arī materiāli, ar telpām, ar transportu un citādi. Lielākās LNS biedrības jau regulāri tikās pašvaldībās ar citām NVO.

2014. gadā LNS tika piesaistīts finansējums no pašvaldību dotācijām 30 048,11 EUR.

2015. gadā LNS ir piesaistīts finansējums no pašvaldību dotācijām 50 083,20 EUR.

2016. gadā LNS ir piesaistīts finansējums no pašvaldību dotācijām 41 093,21 EUR.

2017. gadā līdz 31.maijam LNS ir piesaistīts finansējums no pašvaldību dotācijām 40 748.80 EUR.

Realizējot darbības pamatvirzienu, **uzturēt saikni ar ārpus Latvijas dzīvojošiem LNS biedriem**, nav izdevies izveidot centralizētu grupu, kurā tiktu apvienoti vairāki biedri, kas dzīvo ārzemēs. Pārsvārā LNS biedri ārpus Latvijas dzīvo Anglijā. LNS valdes locekle un LNS Rīgas RB priekšsēdētāja regulāri uzturēja kontaktus ar Anglijā dzīvojošiem LNS biedriem. Tika izteikts priekšlikums Anglijā dzīvojošiem nedzirdīgiem veidot savu grupu, ievēlot grupas biroju vai vadītāju. Diemžēl biedri ir atteikušies un izteikuši vēlmi palikt katrs savās grupās zem LNS RB kā līdz šim. Anglijā dzīvojošie nedzirdīgie regulāri pulcējās kopā un atzīmē dažādus svētkus. Viņu līdere ir Daina Platace, kura izdomā, kur un, kad atzīmēt kopā sanākšanu vai svinības, visiem izziņo un visi kopā pulcējās un pavadīja brīvo laiku. LNS RB vadītāji ar tiem biedriem, kuri vēl joprojām ir viņu biedrības uzskaitē un kuri ir iedevuši savus kontaktus, regulāri uzturēja saziņu.

Realizējot darbības pamatvirzienu, **izveidot elektronisku centralizētu LNS biedru reģistra datu bāzi**, tika izveidota anketa priekš elektroniskā centralizētā biedru reģistra, kura tika apstiprināta LNS valdē. No 2016.gada nogales darbojas elektroniskā LNS biedru reģistra datu bāze.

Realizējot darbības pamatvirzienu, **pieņemt lēmumu par reģionālo biedrību darbības stratēģiju**, tika veiktas sarunas ar tiem LNS RB līderiem, kurās pastāv interesantas situācijas. Piemēram, Rīgas RB Jelgavas grupa biedru skaita ziņā ir lielāka nekā kāda no mazākajām LNS RB. Jelgavas grupa sākumā bija izteikusi vēmi dibināt biedrību, bet pēdējā laikā pagaidām šāda vēlme vairs nav aktuāla, jo nav cilvēka, kurš uzņemtos visu organizatorisko darbu saistībā ar biedrības dibināšanu, finanšu piesaistīšanu un biedrības vadīšanu. Tai pašā laikā 2 biedrībās, kurās ir nedaudz vairāk biedru par 40 biedriem, ja turpināsies sarukt biedru skaits, līdz ar to ņemot vērā LNS statūtus vairs nevarēs būt biedrība. Tās ir Pļaviņu RB, un Ventspils RB. Pļaviņu RB, ja gadījumā neizdosies ar laiku piesaistīt vairāk jaunu biedru un biedru skaits saruks mazāk par 40 biedriem ir izteikusi vēlmi pievienoties Rīgas RB kā grupa. Ventspils RB uz šo jautājumu skatās optimistiski un cer biedrību vēl saglabāt, kaut gan statistika ir bēdīga, jo no 42 biedriem biedrības uzskaitē ir 21 biedrs, kuri ir vecumā no 62 gadiem un vecāki.

Ir notikuši regulāri izbraukumi uz LNS RB un kopīgās tikšanās reizēs pārrunas. LNS valdē ir apstiprināta darba grupa, kuras uzdevums ir izstrādāt reģionālo biedrību darbības stratēģiju.

Realizējot darbības pamatvirzienu, **uzlabot LNS reģionālo biedrību grupu darbu**, LNS RB grupu vadītājiem un birojiem tika organizēti informatīvi, izglītojoši un motivējoši pasākumi par grupu organizatorisko darbu. LNS RB grupu darbs ir uzlabojies. Ja kādreiz grupu biroji un vadītāji nemaz neorganizēja pasākumus, tad šobrīd ik pa laikam kādas grupas birojs vai vadītājs noorganizē kādu pasākumu, palīdz savākt biedru naudu, apziņot un informēt biedrus par svarīgiem jautājumiem. Reģionālo biedrību valdēm ir jāturpina uzturēt kontaktus ar grupu vadītājiem. LNS reģionālajās biedrībās darbojas 25 grupas. No tām Rīgas RB – 13, Rēzeknes RB - 2, Valmieras RB – 3, Pļaviņas RB -2, Daugavpils – 2 un Smiltenes RB – 3 grupas.

2. Sociālie pakalpojumi

Viena no LNS darbības jomām aizvadītajā periodā bija sociālo pakalpojumu nodrošināšana Latvijas nedzirdīgajiem iedzīvotājiem. LNS attieksmi pret šo darbības veidu vislabāk nosaka tas, ka šie ir pakalpojumi, kuri gan mūsu biedriem, gan visiem nedzirdīgajiem Latvijā ir visvairāk nepieciešami dzīves kvalitātes uzlabošanai. Šie pakalpojumi tiek apmaksāti no valsts budžeta, nedzirdīgie (dzirdes invalīdi) tos saņem bez maksas.

Realizējot darbības pamatvirzienu, *nodrošināt kvalitatīvu un profesionālu Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā un Invaliditātes likumā noteikto un LNS deleģēto funkciju veikšanu sociālās rehabilitācijas, surdotulka pakalpojumu un surdotehnikas jomā*, tika izpildītas likumdošanā noteiktās prasības. LNS spēju nodrošināt kvalitatīvus un profesionālus pakalpojumus novērtējusi arī Saeima, kas 2015. gada 3. decembrī veikusi grozījumus Bezdarbnieku un darba meklētāju likumā, deleģējot LNS surdotulka pakalpojumu sniegšanas nodrošināšanu izglītības programmu apguvei un saskarsmes nodrošināšanai ar citām fiziskajām un juridiskajām personām aktīvos nodarbinātības pasākumos un preventīvos bezdarba samazināšanas pasākumos.

Šī darbības pamatvirziena realizācijas gaitā sadarbībā ar Labklājības ministriju (turpmāk - LM) tika izstrādāti pakalpojumu “grozi” un iesniegti priekšlikumi sociālo pakalpojumu jomu reglamentējošo likumdošanas un normatīvo aktu pilnveidošanai. Jaunie pakalpojumu “grozi” tika ieviesti no 2016. gada, tā rezultātā samazinājās pakalpojumu izcenojumi, ļoti būtiski tas skāra sociālās rehabilitācijas pakalpojumu kompleksus.

Administrēšanas procedūras tika aktualizētas nepārtraukti atbilstoši nepieciešamībai. Kvalitatīvāku administratīvo funkciju veikšanu ierobežoja nepietiekamais finansējums, kas atkarīgs kopējā pakalpojumu apjoma un tā brīža valsts budžeta ieņēmumiem, kā arī kvalificētu speciālistu trūkums. Pārskata periodā LM Iekšējā audita departaments divas reizes veica valsts deleģēto funkciju nodrošināšanas pārbaudi un atzina to par atbilstošu normatīvo aktu prasībām.

Sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu likumā, un Invaliditātes likumā noteikts, ka īstenojot valsts deleģēto uzdevumu veikšanu, LNS administrēšanas izdevumiem var izlietot ne vairāk kā 10 procentus no pakalpojumu nodrošināšanai piešķirtajiem valsts budžeta līdzekļiem. Administratīvo izdevumu izlietojums pa gadiem bija sekojošs:

<i>Gads</i>	<i>Finansējuma apjoms EUR</i>	<i>Finansējuma apjoms % no pakalpojumu nodrošināšanai piešķirtā finansējuma</i>	<i>Tai skaitā personāla atalgojumam EUR</i>	<i>Tai skaitā personāla sociālajām garantijām EUR</i>	<i>Tai skaitā administrēšanas uzdevumu veikšanas nodrošināšanai EUR</i>
2013	142 497.62	9.32	111 870.08	0.00	30 327.54
2014	207 485.00	7.84	153 321.73	0.00	54 163.27
2015	153 980.00	8.88	131 441.45	0.00	22 538.55
2016	176 554.00	8.75	149 719.20	2 134.30	24 700.50
2017	171 586.00	8.81	149 719.20	2 134.30	19 732.50

Panākts valsts budžeta finansējuma palielinājums valsts deleģēto funkciju veikšanai, kura apjoms pa gadiem bija sekojošs:

2013. gadā finansējums 1 529 033.98 EUR, t.sk.:

- surdotehnisko palīg līdzekļu nodrošinājumam – 569 347.93 EUR;
- sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem – 537 319.79 EUR;
- zīmju valodas tulka pakalpojumiem profesionālās izglītības ieguvē – 57 741.28 EUR;
- zīmju valodas tulka pakalpojumiem saskarsmē – 222 127.36 EUR.

2014. gadā finansējums 2 647 205.03 EUR, t.sk.:

- surdotehnisko palīg līdzekļu nodrošinājumam – 1 587 861.00 EUR;
- sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem – 499 346.10 EUR;
- zīmju valodas tulka pakalpojumiem profesionālās izglītības ieguvē – 54 625.20 EUR;
- zīmju valodas tulka pakalpojumiem saskarsmē – 297 887.73 EUR.

2015. gadā finansējums 1 734 200.60 EUR, t.sk.:

- surdotehnisko palīg līdzekļu nodrošinājumam – 627 294.00 EUR;
- sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem – 485 322.80 EUR;
- zīmju valodas tulka pakalpojumiem profesionālās izglītības ieguvē – 66 212.60 EUR;
- zīmju valodas tulka pakalpojumiem saskarsmē – 401 391.20 EUR.

2016. gadā finansējums 2 017 703.00 EUR, t.sk.:

- surdotehnisko palīg līdzekļu nodrošinājumam – 943 736.00 EUR;
- sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem – 429 809.20 EUR;
- zīmju valodas tulka pakalpojumiem profesionālās izglītības ieguvē – 66 212.60 EUR;
- zīmju valodas tulka pakalpojumiem saskarsmē – 401 391.20 EUR.

2017. gadā pamata finansējums 1 947 814.00 EUR, t.sk.:

- surdotehnisko palīg līdzekļu nodrošinājumam – 943 736.00 EUR;
- sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem – 356 160.20 EUR;
- zīmju valodas tulka pakalpojumiem profesionālās izglītības ieguvē – 66 212.60 EUR;
- zīmju valodas tulka pakalpojumiem saskarsmē – 401 391.20 EUR;
- informācija latviešu zīmju valodā nodrošinājumam – 8 728.00 EUR.

Sniegto **sociālās rehabilitācijas pakalpojumu** apjoms:

<i>Gads</i>	<i>Klientu skaits</i>	<i>Sniegto pakalpojumu skaits</i>	<i>Sniegto pakalpojumu apjoms stundās</i>
2013	917	14 841	14 569
2014	907	18 505	17 790
2015	1015	21 126	21 424
2016	1030	17 336	18 464
2017 (līdz 31.05.)	828	7 460	8 533

Sniegto sociālās rehabilitācijas pakalpojumu kompleksu apjoms:

<i>Pakalpojums/ klientu skaits</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017 (līdz 31.05.)</i>
Pakalpojumu komplekss nedzirdīgām personām ar garīgās attīstības traucējumiem vai zemu izglītības līmeni <i>ar izmitināšanu</i>	24	24	12	12	6
Pakalpojumu komplekss nedzirdīgām personām ar garīgās attīstības traucējumiem vai zemu izglītības līmeni <i>bez izmitināšanas</i>	0	0	6	6	6
Pakalpojumu komplekss personām ar dzirdes traucējumiem, kurām dzirdes zudums radies pēc mutvārdu valodas apguve <i>ar izmitināšanu</i>	32	0	0	0	11
Pakalpojumu komplekss personām ar dzirdes traucējumiem, kurām dzirdes zudums radies pēc mutvārdu valodas apguve <i>bez izmitināšanas</i>	0	0	0	0	12

Sniegto zīmju valodas tulka pakalpojumu saskarsmē apjoms:

<i>Gads</i>	<i>Klientu skaits</i>	<i>Sniegto pakalpojumu skaits</i>	<i>Sniegto pakalpojumu apjoms stundās</i>
2013	1008	22 995	29 978
2014	1088	28 866	39 975
2015	1164	26 420	39 628
2016	1218	24 897	37 368
2017 (līdz 31.05.)	1059	11 387	16 894

Sniegto zīmju valodas tulka pakalpojumu profesionālās izglītības ieguvē apjoms:

<i>Gads</i>	<i>Klientu skaits</i>	<i>Izglītības iestāžu skaits</i>	<i>Sniegto pakalpojumu skaits</i>	<i>Sniegto pakalpojumu apjoms stundās</i>
2013	76	19	5 429	8 074
2014	77	19	4 685	7 387
2015	74	22	3 886	6 555
2016	65	21	3 589	5 321
2017 (līdz 31.05.)	22	11	1 317	1 901

Realizējot darbības pamatvirzienu, **stiprināt sociālos pakalpojumus sniedzošo institūciju darbinieku kapacitāti**, tika nodrošināts, ka visiem sociālos pakalpojumus sniedzošajiem speciālistiem ir likumdošanas un normatīvajos aktos noteiktā izglītība un pakalpojumus sniedzošās LNS kapitālsabiedrības regulāri organizēja kvalifikācijas celšanas kursus saviem speciālistiem, bet ne visi speciālisti regulāri apmeklēja šos kvalifikācijas celšanas kursus. Atskaites periodā nebija sociālo rehabilitētāju Pļaviņās, Ventspilī, Valmierā un Smiltēnē, bet šajās pilsētās dzīvojošajiem dzirdes invalīdiem sociālās rehabilitācijas pakalpojumus nodrošināja speciālisti izbraukumos no Rīgas un Alūksnes.

Realizējot darbības pamatvirzienu, **uzlabot sociālās rehabilitācijas pakalpojumu pieejamību un saturu**, sadarbībā ar LM tika izvērtētas iespējas no valsts budžeta finansēt projektu rezultātā ieviestos pakalpojumus un ierosināti grozījumi atbilstošajos MK noteikumos, mazinot dzirdes zuduma ietekmi uz personas sociālās funkcionēšanas spējām un ieviešot jaunus no valsts budžeta finansētus pakalpojumus:

- *pakalpojumu komplekss nedzirdīgām personām ar garīgās attīstības traucējumiem vai zemu izglītības līmeni ar izmitināšanu/bez izmitināšanas;*
- *pakalpojumu komplekss personām ar dzirdes traucējumiem, kurām dzirdes zudums radies pēc mutvārdu valodas apguves ar izmitināšanu/bez izmitināšanas;*
- *latviešu zīmju valodā adaptētas informācijas pakalpojums.*

Citi projekta “Klusuma pasaule” ietvaros ieviestie pakalpojumi (radošā pašizteiksme, motivācijas pasākumi) integrēti esošo pakalpojumu saturā, izstrādājot un ar LM saskaņojot pakalpojumu grozus.

Realizējot darbības pamatvirzienu, **paplašināt surdotehnisko palīgīdzekļu klāstu un pieejamību**, sadarbībā ar LM tika ierosināti grozījumi Ministru kabineta noteikumos surdotehnisko palīgīdzekļu saraksta papildināšanai. 2014.gada 26.augustā Ministru kabinets veica grozījumus 15.12.2009. noteikumos Nr. 1472 “Kārtība, kādā Latvijas Neredzīgo biedrība un Latvijas Nedzirdīgo savienība sniedz sociālās rehabilitācijas pakalpojumus un nodrošina tehniskos palīgīdzekļus – tiflotehniku un surdotehniku”, papildinot no valsts budžeta apmaksāto surdotehnisko palīgīdzekļu sarakstu ar:

- *dzirdes palīgīdzekļi (komunikatoru);*
- *skaņas indikatoru ar mehānisko signālu;*
- *FM radiofrekvenču pārraides sistēmu;*
- *tālruni ar pastiprinātāju;*
- *digitālās vizuālās saziņas ierīci.*

No 2015. gada janvāra personām ar vismaz 3.pakāpes vārdzirdību pieejami 9 dažādi surdotehniskie palīgīdzekļi un arī dzirdes aparāti bērniem ar 1. un 2.pakāpes vārdzirdību. Izsniegto surdotehnisko palīgīdzekļu skaits:

<i>Gads</i>	<i>Izsniegto TPL skaits</i>
2013	3 251
2014	3 971
2015	3 990
2016	4 353
2017 (līdz 31.05.)	2 652

Realizējot darbības pamatvirzienu, **veicināt informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) izmantošanu sociālo pakalpojumu sniegšanā**, SIA “LNS Rehabilitācijas centrs” un SIA “LNS “Surdotehniskās palīdzības centrs” ir izveidojušas savas mājas lapas, kurās nodrošina aktuālāko informāciju. LNS mājas lapā izveidotas sadaļas “Pakalpojumi” un “Surdotehnika”, kurās esošā informācija tiek regulāri aktualizēta.

Ar pakalpojumiem sniedzošajiem speciālistiem ir iespējams sazināties izmantojot ziņojumapmaiņas programmu *Skype* un saņemt nepieciešamo konsultāciju. Klientiem, kuri izmanto sociālās rehabilitācijas vai surdotulka pakalpojumu ir iespējams saņemt no valsts budžeta apmaksātus planšetdatorus, ko var izmantot saziņai ar sev nepieciešamajiem speciālistiem. Iespēju robežās tika nodrošināti datorkursi klientiem, pašlaik aktuāla tēma ir klientu apmācība izmantot saņemtos planšetdatorus sev nepieciešamo pakalpojumu saņemšanai.

Realizējot darbības pamatvirzienu, ***veicināt aprūpes pakalpojumu pieejamību pensijas vecuma personām un personām ar intelektuālās (garīgās) attīstības traucējumiem***, tika izveidots SIA "LNS Rehabilitācijas centrs" Dienas centrs "Rītausma", kura darbību finansē Rīgas domes Labklājības departaments un kurā pakalpojumus ir iespējams saņemt Rīgā dzīvojošajiem nedzirdīgajiem. Sadarbībā ar vietējām pašvaldībām, pēc dzirdes invalīdu pieprasījuma, ar attiecīgo pašvaldību finansējumu tika rastas iespējas nodrošināt aprūpes pakalpojumus dzīvesvietās.

Realizējot darbības pamatvirzienu, ***veicināt klientu iesaistīšanos savu problēmu risināšanā, pildot līdzdarbības pienākumus***, katram klientam tika sastādīts individuālais sociālās rehabilitācijas plāns, kurā noteikti klienta līdzdarbības pienākumi un tas vismaz reizi gadā tiek aktualizēts. Ja klients neatsaucas uz aicinājumu aktualizēt rehabilitācijas plānu, tad tiek izskatīts jautājums par līguma laušanu par pakalpojumu nodrošināšanu. Klientu līdzdarbības ieviešana cieši atkarīga no tiešajiem pakalpojumu sniedzējiem, kas sniedzot pakalpojumus, attīsta prasmi izmantot klienta paša resursus.

Diemžēl nav izdevies realizēt darbības pamatvirzienu - ***veicināt atsevišķas nodaļas izveidi personām ar dzirdes invaliditāti kādā Latvijas ilgstošas sociālās aprūpes centrā (pansionātā), kur ilgstošu vai īslaicīgu sociālo aprūpi un sociālo rehabilitāciju saņemtu gan personas ar garīga rakstura traucējumiem, gan personas pensijas vecumā***. Darbības pamatvirziena izpilde bija apgrūtināta sakarā ar valsts sociālās politikas maiņu virzienā uz katra cilvēka pamattiesībām dzīvot sabiedrībā un plānotā deinstucionalizācijas procesa ieviešanu, kura rezultātā līdz 2020. gadam VSAC/SAC esošo klientu skaitu plānots samazināt par 60%.

3. Informācijas pieejamības nodrošināšana.

Informācijas pieejamība ir viena no galvenajām nedzirdīgo personu dzīves kvalitāti ietekmējošajām jomām. Pārskata periodā LNS guvusi vērā ņemamus panākumus informācijas nodrošināšanā nedzirdīgajiem - veidotas videoziņas, izdots laikraksts "Kopsolī", izveidoti LNS profili sociālajos tīklos, LTV jūtami palielinājusi titrēto pārraižu daudzumu.

Realizējot darbības pamatvirzienu, *saglabāt un attīstīt tradicionālo informācijas nesēju – adaptētās informācijas izdevumu laikrakstu "Kopsolī" iespīestā veidā un e-versijā*, tika nodrošināta regulāra avīzes sagatavošana un izplatīšana. Ar 20.08.2014. LNS valdes lēmumu Nr.6-1 tika nolemts saglabāt LNS avīzes „Kopsolī” izdošanu 2015. gadā, nosakot „Kopsolī” 2015. gada abonēšanas bāzes cenu EUR 10,00 bez PVN un bez piegādes izdevumiem. Papildus valdes lēmumam ieviesta arī “Kopsolī” e-versijas abonēšana – 8.50 bez PVN.

Valde 2016. gada 7. septembrī, lemjot par līdzšinējās abonēšanas maksas saglabāšanu 2017. gadam, analizēja līdzšinējās izmaksas un 2016. gada 7 mēnešu datus. 2016. gadā “Kopsolī” izdošanas izmaksas vidēji mēnesī ir 2281 EUR (gadā 27 372 EUR). Vidējā tirāža 341 eksemplārs mēnesī, viena eksemplāra vidējā pašizmaksa ir 6.68 EUR un gadā abonēšanas maksa ir 80.16 EUR bez piegādes izdevumiem un PVN. Avīzi pasūtīja aptuveni 1/5 no LNS biedriem. Tā kā LNS tērē lielus līdzekļus informācijas nodrošinājumam aptuveni 20% biedru, tāpēc valde pieņēma lēmumu no 2017. gada visiem biedriem izsūtīt laikrakstu e-pastā bez maksas un atstāt iespēju pasūtīt to pastā par līdzšinējo cenu. Neskatoties uz iespēju saņemt “Kopsolī” elektroniskā formātā, to papīra formātā pasūtījuši 240 cilvēki.

No 2017. gada LNS atsāka nodrošināt ziņas zīmju valodā, tāpēc tika veikta Informācijas nodaļas darba reorganizācija, un no 2017. gada janvāra laikraksts „Kopsolī” tiek izdots mazākā apjomā - līdzšinējo 16 lpp. vietā 12 lpp. un tās darbam no LNS budžeta atvēlēts finansējums ne vairāk kā 16 000 EUR apmērā, kas ir par 11 372 EUR mazāk nekā iepriekšējā gadā.

Realizējot darbības pamatvirzienu, *saglabāt un attīstīt LNS mājaslapu www.lns.lv*, mājaslapa ir saglabāta, un nedaudz uzlabota. No 2016. gada jūnija tiek piedāvāts valdes un domes sēžu apskats zīmju valodā. No 2016. gada marta LNS mājaslapas sadaļā *Jaunumi* tiek ievietotas tikai ziņas par svarīgākiem lēmumiem, notikumiem un pasākumiem, kas attiecas uz visu nedzirdīgo sabiedrību, mūsu kopienas attīstību un kam mūsu biedriem būtu jāpievērš lielāka uzmanība. Pārējās ziņas ievietotas citās sadaļās, piemēram, *Biedrību ziņas*, kur ievietota informācija par pasākumiem reģionu biedrībās, sadaļā *Nedzirdīgie masu medijos*, kur kā jaunākos var izlasīt rakstus par mūsu biedriem. Sabiedrības informēšanai arvien aktīvāk tiek izmantoti LNS sociālo tīklu profili *Facebook.com/lns.lv*, *Draugiem.lv/lns* un *Twitter - @LNS_Latvia*. Jauniešu centrs ievieto informāciju sadaļā “Jauniešiem”.

No 2017. gada janvāra LNS biedri tiek nodrošināti ar informāciju zīmju valodā. To sagatavo SIA “LNS Rehabilitācijas centrs” sociālās rehabilitācijas pakalpojuma “Latviešu zīmju valodā adaptēta informācija” ietvaros. Informācija zīmju valodā tiek piedāvāta katru darba dienu un tā pieejama gan LNS mājaslapā sadaļā “Videoziņas”, gan LNS sociālā tīkla profilā *Facebook.com/lns.lv*, gan SIA “LNS Rehabilitācijas centrs” mājaslapā. informāciju zīmju valodā.

Videoziņu sagatavošanai LNS piesaistījusi gan valsts budžeta finansējumu, gan VAS "Latvijas Dzelzceļš" uzņēmuma SIA „LDZ CARGO” dāvinājumu 5 000 EUR apmērā mūsdienīgas tehnikas un aprīkojuma iegādei.

Realizējot darbības pamatvirzienu, **sadarbībā ar LTV panākt plašāku informācijas pieejamību televīzijā, nodrošinot raidījumus ar subtitriem vai surdotulkojumu**, tika sekots LTV darbībai informācijas nodrošināšanai nedzirdīgajiem piemērotā formātā un iesniegti priekšlikumi informācijas pieejamības uzlabošanai. Notiek regulāra sarakste, komunikācija ar LTV par vēlamo raidījumu titrēšanu vai tulkošanu vai citiem nepieciešamiem uzlabojumiem TV raidījumu pieejamībā.

LNS valdība vairākkārt tikusies ar LTV vadību, lai pārrunātu, kā veicies ar plānoto uzdevumu izpildi televīzijas raidījumu nodrošinājumā ar subtitriem un surdotulkojumu.

2015. gadā paralēli regulārajiem raidījumiem LTV piedāvāja starptautisko Eirovīzijas dziesmu konkursa fināla pārraidi ar tulkojumu zīmju valodā, Saeimas priekšsēdētājas svētku uzrunas pārraidi ar subtitriem 18. novembrī, 11. un 18. novembra svētkos dokumentālās un mākslas filmas, īpaši aktuālo BBC reportāžu par teroristu uzbrukumiem Parīzē, kā 12 Ziemassvētku filmu piedāvājumu bērniem, ģimenēm, pieaugušajiem. LTV ar titriem sagatavoja arī raidījumus „Te!” (Latvijas jaunatklāšanas raidījums) un pētniecisko raidījumu ciklu „Melu laboratorija”, kas skatāmi internetā LTV mājaslapā.

Salīdzinot ar 2013. gadu, subtitrēto raidījumu un filmu apjoms pieaudzis turpat par 11% no kopējā raidīšanas apjoma abos LTV kanālos. Ja 2013.gadā nedzirdīgajiem pieejamo LTV raidījumu apjoms bija 10%, tad *2015. gadā LTV 1 un LTV 7 kanālā ar subtitriem un surdotulkojumu sasniedza 21 %* no kopējā raidīšanas apjoma (ar subtitriem pārraidīto raidījumu apjoms sasniedza ap 19 % un ar surdotulkojumu – ap 2% no kopējā raidīšanas apjoma).

Vēl LTV 2015. gadā tehnoloģiski pilnveidoja interneta platformas *ltv.lv* sadaļu „Nedzirdīgajiem”, veica raidījumu arhivēšanu sadaļā „Nedzirdīgajiem”, uzlabojusi tehniskos risinājumus surdotulka ierakstiem, kas paredzēti tikai interneta vietnei *www.ltv.lv*, kā arī pievienojusi TV programmai savā mājaslapā norādes: „rociņas” simbols norāda surdotulkojumu, burts „T” – subtitrus.

2016. gadā raidījumu ar subtitriem un surdotulkojumu skaits nepalielinājās (kopējais apjoms bija 21 %), jo valsts piešķirtais finansējums ir tāds pats kā šogad – **157 882 eiro**. Lai Latvijas Televīzija varētu izpildīt „ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām īstenošanas pamatnostādnes 2014. – 2020. gadā”, 2016. gadā tai būtu jāpalielina subtitrēto un surdotulkoto raidījumu kopējais apjoms līdz 28 %, un tam būtu nepieciešams papildu finansējums – 63 150 eiro, kas netika piešķirts.

Nemot vērā LNS ierosinājumus, 2016. gadā LTV nedzirdīgajiem piedāvāja šādus jaunus raidījumus:

- LTV - erudīcijas konkursa skolēniem „Gudrs vēl gudrāks” pārraides ar tulkojumu zīmju valodā.
- LTV izklaidējošie raidījumi ar titriem: “Vakars ar Renāru Zeltiņu” un “Skutelis ir studijā”

- Ar surdotulkojumu LTV autoru un izpildītāju konkursa “Supernova 2016” fināls
- Vasaras Olimpisko spēļu atklāšanas un noslēguma ceremonijas pārraide ar surdotulkojumu
- LTV seriāli (“Saplēstā krūze” un “Māja pie ezera”) demonstrēšana ar subtitriem.

Balstoties uz LNS priekšlikumiem, tika uzlabota LTV interneta platformas replay.lv lietošanas iespējas nedzirdīgiem skatītājiem.

2016. g. 4. augustā LNS nosūtīja Kultūras ministrijai vēstuli (pēc tās lūguma) ar savu viedokli par plānotajiem grozījumiem ES Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvā 2010/13/ES ar kuriem paredzēts svītrot šobrīd spēkā esošās ES Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvas 7.pantu: „*Dalībvalstis veicina to, lai to jurisdikcijā esošie mediju pakalpojumu sniedzēji nodrošinātu, ka viņu sniegtos pakalpojumus pakāpeniski dara pieejamus personām, kam ir redzes vai dzirdes traucējumi.*”, kategoriski iebilstot pret šī panta izslēgšanu no direktīvas.

2016. gadā ar surdotulkojumu sagatavoto raidījumu un filmu apjoms LTV abos (LTV1 un LTV7) kanālos bija 391 stunda jeb **2,4 %** no raidīšanas apjoma. Salīdzinot ar 2015. gadu, tas tika palielināts par 94 stundām. **Ar subtitriem** pārraidīto raidījumu un filmu apjoms bija 3270 stundas. Salīdzinot ar 2015. gadu, tas pieauga par 163 stundām. Kopumā ar subtitriem LTV pārraidīja **20,01 %** no raidīšanas apjoma.

2016. gada augustā LNS nosūtīja vēstuli LM, vēršot uzmanību uz to, ka Ministru kabineta 2015.gada 16.dembra rīkojums Nr. 802 “Par Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām īstenošanas pamatnostādņu 2014.-2020. gadam īstenošanas plānu 2015.-2017. gadam” paredz, ka, lai LTV varētu izpildīt pamatnostādņu īstenošanas plānu, **2017. gadā būtu jāpalielina subtitrēto un surdotulkoto raidījumu kopējais apjoms līdz 28 %**, tam paredzot no valsts budžeta līdzekļiem papildu finansējumu 151 448 EUR apmērā. Diemžēl sastādot 2017. gada valsts budžetu, minētais rīkojums tika grozīts, un papildus finansējums netika paredzēts.

2017. gadā LTV kopējais pieejamo raidījumu apjoms saglabāsies 2016. gada līmenī – vairāk neatļauj valsts piešķirtā mērķdotācija – EUR 157 882 gadā.

2017. gada maijā LTV atsāka sagatavot animācijas seriālus ar surdotulkojumu bērniem skatīšanai internetā (kas netika piedāvāts 2016. gadā, jo dārgs projekts - tehniskās izmaksas, filmēšana, montāža, surdotulka darba apmaksa) un atsevišķas filmas bērniem.

Joprojām LTV nepiedāvā nevienu raidījumu tiešraidē ar subtitriem, jo Latvijas Televīzijai nav tehnoloģijas, lai nodrošinātu subtitru rakstīšanu / izveidi tiešraides režīmā. Ar subtitriem tiek pārraidītas filmas (gan mākslas, gan dokumentālās), gan citi raidījumi (vairāki atkārtojuma režīmā), piemēram, “Es savai zemītei”, “De facto”, “Vides fakti”, “Ielas garumā”, “Personīgā lieta”, “Punkti uz i”, “Aizliegtais paņēmiens” u.c.

Pats lielākais raidījumu skaits ar surdotulkojumu (apmēram 93 %) tiek nodrošināts tiešraides režīmā – vai nu tas ir ētera produkts (LTV1 , LTV 2), vai speciāli veidots ievietošanai internetā LTV platformā www.ltv.lv. Interneta platformā tiešraidē ar surdotulkojumu nodrošināti raidījumi “Tieša runa” un “1:1” un “Sporta studija”. Savukārt Latvijas televīzijā

katru dienu ar surdotulkojumu skatāmas ‘Dienas ziņas’, ‘Kultūras ziņas’ un ‘Sporta ziņas’ (pl. 18 – 18. 50.). Savukārt erudīcijas spēli ‘Gudrs, vēl gudrāks’ LTV sagatavo ar surdotulkojumu iepriekš un pārraida internetā vienlaikus ar tā demonstrēšanu LTV 1.

Latvijas televīzija piedāvā raidījumus un filmas ar subtitriem /surdotulkojumu noskatīties LTV interneta platformā www.ltv.lv sadaļā ‘Nedzirdīgajiem’. Filmas tur atrodas licencē noteikto laiku, raidījumi – vismaz 3 mēnešus.

4. Jaunieši un izglītība.

Jaunieši kļūst par arvien nozīmīgāku faktoru LNS nostiprināšanai un attīstībai. Jauniešu līdzdalība LNS aktivitātēs ir viens no būtiskākajiem LNS attīstības rādītājiem, jo tas nākotnē dos iespēju arī turpmāk uzturēt LNS tās pašreizējā veidolā, īstenot savas iniciatīvas aizstāvot nedzirdīgo kopienas intereses.

Realizējot darbības pamatvirzienu, **izveidot Nedzirdīgo jauniešu centru Rīgā ar grupām LNS reģionālajās biedrībās**, 2015.gada Nedzirdīgo nedēļas ietvaros jauniešu pasākumā “Vai būt nedzirdīgo jauniešu centram” jaunieši izteica vēlēšanas izveidot LNS Jauniešu centru (turpmāk – LNS JC), par kuru akceptēja LNS valde. Laika gaitā LNS JC izveidojas kontakti ar jauniešiem, kuri dzīvo ārpus Rīgas. LNS reģionālo biedrību valdēs ir pārstāvis, kas atbild par jauniešu lietām. LNS JC nepārtraukti paplašina darbību un 2017.gadā tika organizēti jauniešu saieti Liepājas un Valmieras biedrībās. Kopš 2014.gada LNS nodrošina telpas (KC “Rītausma”, LNS galvenās ēkas) jauniešu aktivitāšu vajadzībām. No 2015.gada nodrošināta pastāvīgā telpa, kurā jaunieši patstāvīgi veic savu darbu.

Realizējot darbības pamatvirzienu, **turpināt iesaistīt jauniešus LNS sabiedriskajās aktivitātēs, izmantojot jaunas idejas**, četru gadu laikā trīs jaunieši (Kristaps Legzdiņš, Krista Kristīne Magone un Edgars Celmiņš) tika pieņemti subsidētajās darbavietās LNS, viņu galvenie uzdevumi ir ne tikai piesaistīt jauniešus dažādu aktivitāšu organizēšanā un LNS Jauniešu centra darbības paplašināšanā, bet arī dažādu darbu veikšana LNS sistēmā. Bez viņiem šajā periodā vēl 4 jaunieši (Rīgā, Valmierā, Liepājā) pieņemti subsidētajās darbavietās LNS.

Jauniešu centra pieaugošo aktivitāšu rezultātā, LNS biedru statistikā katru gadu jauniešu skaits nedaudz pieaug. Reģionālās biedrības valdes locekļi, kas atbild par jauniešu lietām, arī piesaista jaunus biedrus. Biedru statistika uzrāda, ka 2014. gadā ir 128 biedri – jaunieši (18 – 29 gadu vecumā), bet 2015. gadā – 141, savukārt 2016. gadā – 220. Pēdējos 2 gados LNS JC pielietotā augsta dažādu pasākumu ieejas maksa motivēja jauniešus iestāties LNS.

Realizējot darbības pamatvirzienu, **veicināt atbalstu jauniešu iniciatīvai projektos un aktivitātēs, stimulēt viņu līdzdalību un uzņemt atbildību par LNS ikdienas darbības organizēšanu**, četru gadu laikā iespēju robežās sniegts atbalsts jauniešiem ne tikai LNS JC Rīgā, bet arī reģionālajās biedrībās, organizējot dažādas aktivitātes.

LNS realizējuši projektus, kas vērsti uz jauniešu auditoriju:

- a) Rīgā realizēts RD finansētais projekts “Mūsu Rīga klusumā” (2015) ar dažādu aktivitāšu īstenošanu (īsfilmu un foto darbnīcas);
- b) RD Izglītības, kultūras un sporta departamenta finansētajā LNS projektā “LNS Jauniešu centra kapacitātes pilnveide” (2016) 10 jaunieši pēc praktiskām apmācībām izstrādāja LNS JC stratēģisko plānu no 2016.- 2020. gadam;

Arī daudzos dažādos LNS un reģionālo biedrību realizētajos projektos piedalījās arī jaunieši. Vairāki projekti ir realizēti KC “Rītausma” jauniešu deju grupas darbībai. Rēzeknes reģionālajā biedrībā turpina darboties jauniešu interešu klubs “Juniors”.

Pēdējo divu gadu laikā LNS JC apliecināja savu līdzdalību LNS darbā un nodrošināja ikdienas darbu. Piemēram, organizēja “Ēnu dienas” LNS Rīgas un Valmieras nedzirdīgo skolām, iesaistījās Nedzirdīgo nedēļas un amatiermākslas festivāla organizatoriskos darbos, organizēja informatīvās nodarbības senioriem, palīdzēja Māmiņu dienas pasākuma organizēšanā u.c.

Pirmo reizi mūsu jaunieši pasniedza zīmju valodas nodarbības dzirdīgiem vienaudžiem Jauniešu studijā “BaMbuss” un Jūrmalas Jaunatnes iniciatīvu centrā. Uz šīm nodarbībām bijusi liela aktivitāte. Kuldīdznieks Armands Hildebrants vadīja zīmju valodas nodarbības Kuldīgas dzirdīgiem jauniešiem.

LNS JC noorganizēja 2016. gada 15. oktobrī notikušo **Baltijas Nedzirdīgo jauniešu festivālu**, kurā piedalījās vairāk nekā 400 dalībnieku. Festivālu apmeklēja arī Baltijas valstu nedzirdīgo organizāciju prezidenti.

Realizējot darbības pamatvirzienu, *veicināt jauniešu līdzdalību vietējos un starptautiskajos nedzirdīgo pasākumos un pieredzes apmaiņās*, tika palielināts pasākumu jeb aktivitāšu skaits jauniešiem, līdz ar to jauniešiem dotas lielas iespējas piedalīties tajos.

Pirmajos gados bija daudzi pasākumi jauniešiem (Pidžamu balle (2014), Baltijas Nedzirdīgo jauniešu festivāls Lietuvā (2014), pirmais Nedzirdīgo filmu festivāls (2015), jauniešu saiets Nedzirdīgo nedēļas ietvaros (2015), Nedzirdīgo nedēļas ietvaros jauniešu grupas zibakcija ar melodeklamāciju Doma laukumā (2015) u.c.) Šiem pasākumiem LNS nodrošināja nepieciešamos resursus.

Kopš LNS JC dibināšanas līdz 2017. gada 31. maijam īstenots 51 dažāds pasākums apmēram ar 1200 apmeklētājiem, uz vienu pasākumu – vidēji 24 apmeklētāji. No tiem 15 ir citu NVO un institūciju pasākumi, kuros piedalījās mūsu jaunieši, bet 8 pasākumi notikuši ārpus Latvijas, tajos kopā piedalījās 29 mūsu jaunieši.

Regulāri tika sniegta informācija par dažādiem starptautiskajiem pasākumiem, kuros piedalījušies jaunieši, publicējot informāciju LNS mājaslapā un sociālo tīklu profilos:

- a) mūsu jaunieši piedalījās Baltijas Nedzirdīgo jauniešu festivālā Lietuvā (2014);
- b) Nedzirdīgie bērni: Amanda Intsone, Madara Gabrāne, Adelīna Smirnova un līdere Anita Grahoļska piedalījās EUDY bērnu nometnē Vācijā (2015);
- c) Kristaps Legzdiņš un Anita Grahoļska piedalījās PNF Jauniešu sekcijas jauniešu nometnē “Youth Beyond Diversity” Turcijā (2015);
- d) Kristaps Legzdiņš piedalījās EUDY vasaras skolā Norvēģijā (2015) - apguva zināšanas par mediju darbu;
- e) Kristaps Legzdiņš un Krista Blīgzna piedalījās Eiropas nedzirdīgo studentu seminārā un Ģenerālajā asamblejā Spānijā (2015);
- f) Ieva Beitika piedalījās Eiropas Jaunatnes (“EYE”) pasākumā Eiropas Parlamentā Strasbūrā, Francijā (2016);

- g) Pieci LNS Jauniešu centra pārstāvji: Varis Salmiņš, Laila Annija Intsone, Jānis Glušņonoks, Armands Hildebrants un Margērs Krūziņš piedalījās EUDY jauniešu nometnē “Diversity in the Minority” (Dažādība mazākumā) Zviedrijā (2016);
- h) Mūsu juniori: Dārta Elizabete Zariņa, Emīlija Balode, Elīza Geiduka, Maksims Bergmans un līderis Kristaps Legzdiņš piedalījās EUDY junioru (13 – 17.g) nometnē Norvēģijā (2016);
- i) LNS Jauniešu centrs sadarbībā ar Baltijas Reģionālo fondu vairāki jaunieši piedalījās “Erasmus+” projektā *Signs in Europe II (Zīmju valoda Eiropā II)* – divas reizes pieredzes apmaiņā uz Itāliju, projektu partneru tikšanās Baltkrievijā (2016);
- j) Trīs jaunieši piedalījās EUDY organizētajās ERASMUS+ projekta apmācībās Maltā (2016).

Mūsu jaunieši piedalījušies citu NVO un iestāžu pasākumos:

- a) LNS jaunieši piedalījās Latvijas Jaunatnes padomes (LJP) organizētajā Jauniešu NVO festivālā „Jaunieši iesaistās” (2016);
- b) Jauniešu dalība Jauniešu studijas “Bambuss” interaktīvā nodarbībā “Es un Tu – starpkultūrā” (2016);
- c) RD Izglītības, kultūras un sporta departamenta Rīgas jauniešu centra “Kaņieris” konferencē par inovācijām darbā ar jauniešiem pirmo reizi tiks nodrošināts zīmju valodas tulkojums (2016);
- d) Jauniešu centrs sadarbībā ar jauniešu studiju „BaMbuss” organizējis zīmju valodas nodarbības dzirdīgajiem jauniešiem divu mēnešu garumā (2016);
- e) Jaunieši piedalījās Latvijas Jaunatnes padomes gada noslēguma ceremonijā Jelgavā, kur JC ieguva nomināciju “Darbīgākā jaunatnes organizācija 2016”
- f) Rīgas Jauniešu centra “Kaņieris” Jaunatnes līdzdalības balvas pasniegšanas ceremonijā LNS JC saņēma atzinības rakstu “Uzlecošā zvaigzne” (2017);
- g) Dalība Latvijas Jaunatnes padomes rīkotajā Strukturētā V cikla noslēguma konferencē “Gatavi dzīvei, gatavi sabiedrībai” Liepājā (2017);
- h) Sadarbībā ar Jūrmalas jaunatnes centru organizē zīmju valodas nodarbības dzirdīgajiem (2016.gada oktobris – 2017. gada jūnijs).

2016.gada beigās LNS JC uzņemts Latvijas Jaunatnes padomē.

Realizējot darbības pamatvirzienu, ***veicināt neformālās un dzīves izglītības pieejamību jauniešiem, kā arī iesaistīt viņus brīvprātīgā darba aktivitātēs***, četrus gadus laikā jauniešiem tika piedāvātas dažādas neformālās izglītības programmas. Seminārus, lekcijas vai citas izglītojošas nodarbības piedāvāja ne tikai LNS, bet arī citas NVO un iestādes:

1. Izglītojošas nodarbības jauniešiem notika Nedzirdīgo nedēļas ietvaros (2014.un 2015.g.);

2. LNS Jauniešu centrs organizēja jauniešiem asociācijas „Papardes zieds” nodarbības par seksuālās veselības jautājumiem un mīlestības attiecību veidošanu (2016);
3. Izstāžu zālē “Arsenāls” neformālā pasākumā notika izziņas un ideju apmaiņas process starp nedzirdīgiem un dzirdīgiem jauniešiem, galvenā tēma ir muzeju un izstāžu darbība mūsdienu skatījumā (2016);
4. Jauniešu centrs organizēja nedzirdīgo jauniešu vasaras pasākumu “Traki piedzīvojumi bez tehnoloģijām” (2016);
5. Notika seksologa Artūra Šulca lekcija ar tēmu “Aktuālie seksualitātes jautājumi mūsdienu sabiedrībā” jauniešiem.
6. Organizēta izglītojošā ekskursija uz Saeimu, kuras laikā notika tikšanās ar Saeimas Sociālo un darba lietu komisijas priekšsēdētāju Aiju Barču.

Katru gadu LNS organizē “Ēnu dienas” pasākumus skolēniem no Rīgas un Valmieras nedzirdīgo skolām, kurās jaunieši iepazīstas ar LNS darbu, dažādu profesiju pārstāvjiem. Jauniešu centra pārstāvji tikās ar Valmieras vājdzirdīgo, un Rīgas Nedzirdīgo skolas audzēkņiem un sadarbojas ar šīs skolas skolēnu padomi. Jaunieši izmantojuši Rehabilitācijas centra piedāvātajos pakalpojumus, piemēram, psiholoģijas un radošās pašizpausmes nodarbības;

Par brīvprātīgo darbu. Jaunieši piedalījušies brīvprātīgajā darbā EUD pasākumu Rīgā, kā arī dažādu vietējo pasākumu (ieskaitot biedrību) organizēšanā. Jaunieši turpina darboties pašdarbībā (ne tikai Rītausmā, bet arī biedrībās).

Realizējot darbības pamatvirzienu, ***veicināt nedzirdīgo jauniešu profesionālās izglītības un nodarbinātības līmeņa celšanos***, tika nodrošinātas šādas aktivitātes:

1. LNS valdes pārstāvji regulāri piedalās LM darba grupu sapulcēs un tikšanās ar NVA vadību, kurās apsprieda par invalīdu nodarbinātības jautājumus.
2. LNS sadarbojās ar dažādām NVO, pārsvarā ar invalīdu organizācijām, piemēram, “Apeirons” un “SUSTENTO”, ar kurām apsprieda invalīdu izglītības un nodarbinātības problēmas.
3. Tika nodrošināts surdotulka pakalpojums izglītības iestādēs. Sadaļā “Sociālie pakalpojumi” pieejamā statistika liecina, ka pēdējos gados samazinās jauniešu skaits, kas izmanto tulka pakalpojumus profesionālās izglītības ieguvē. Šāda tendence ir saistīta ar demogrāfijas stāvokli valstī. Tomēr četru gadu laikā pieauga izglītības iestāžu skaits, tas liecina, pieauga jauniešu interese dažādu profesiju izvēlē.
4. Rehabilitācijas centrs sniedza atbalstu jauniešiem darbu meklēšanā. Pēdējā laikā jauniešu vidū bezdarbnieku skaits samazinājās. Interese strādāt ārzemēs mazinājusies.

Pateicoties NVA piedāvātajām programmām jauniešiem, jaunieši iesaistījās NVA subsidētās darba vietas un citos pasākumos. 2017.gadā LNS piedalās Rīgas domes projektā “Dari un proti!”, tā mērķis ir veicināt jauniešu iesaisti izglītībā un nodarbinātībā (tikai rīdziniekiem).

Realizējot darbības pamatvirzienu, *veicināt zīmju valodas lomas palielināšanos izglītības ieguves procesā*, LNS sadarbojās ar izglītības iestādēm, kurās mācās nedzirdīgie audzēkņi. Izdevies panākt, ka:

1. Speciālajās nedzirdīgo skolās nodrošina zīmju valodas stundas, bet “Nedzirdīgo kultūra” – netiek pasniegta. Nedzirdīgo kultūra tiek mācīta Rīgas Raiņa vidusskolā.
2. Pedagogi, kas strādā ar nedzirdīgiem bērniem, apmeklē zīmju valodas kursus LNS Rehabilitācijas centrā. 2016.gadā Rīgas domes finansiālu atbalstu Rīgas Nedzirdīgo skolas pedagogi piedalījās zīmju valodas apmācībās, kuras vada pārstāvji no LNS.
3. Nedzirdīgo nedēļas ietvaros 2015.gadā tika organizēta diskusija “Kvalitatīvu izglītību nedzirdīgajiem bērniem”, kurās piedalījās valsts institūciju, skolu, kurās mācās nedzirdīgie bērni pārstāvji. Tas bija pirmais solis, lai panāktu nedzirdīgo zīmju valodas pilnvērtīgu izmantošanu izglītības procesā.

5. Nedzirdīgo kultūra, veselības veicināšana.

Kultūrai ir galvenā loma zīmju valodas attīstīšanā, nedzirdīgo cilvēku identitātes saglabāšanā. Kultūrai ir nedzirdīgo kopienu saliedējoša spēka loma. Ar nedzirdīgo kultūras palīdzību tiek veicināta arī LNS atpazīstamība un nedzirdīgo iekļaušanās sabiedrībā notiekošajos procesos.

Realizējot darbības pamatvirzienu, *radīt jaunas inovatīvas idejas nedzirdīgo kultūras attīstībai*, tika meklēti risinājumi finanšu resursu piesaistei pasākumu organizēšanai, regulāri sekojot pašvaldību un dažādu institūciju izsludināto projektu konkursiem un piedaloties projektu konkursos.

Norvēģijas pantomīmas režisora Forhada Hasada vadībā *Rītausmas* amatiermākslinieki apguva pantomīmas kustības elementus un iestudēja jaunu pantomīmas uzvedumu "Vakars bez vārda". Pirmo reizi tiek organizēti integratīvi kultūras pasākumi ar dzirdīgajiem māksliniekiem. 2014. gada ietvaros tika organizētas dejušanas apmācības un sadraudzības nometnes, kurās piedalījās Rītausmas nedzirdīgie deju kolektīvi un deju kolektīvs "Bānītis". Pēc tam kopā ar deju kolektīvu "Bānītis" tika iestudēti vairāki kopīgi tautas deju priekšnesumi. Tāpat pirmo reizi LNS amatiermākslas festivāls (2017.gadā) tiek papildināts ar LNS biedru - rokdarbnieku, tēlotājmākslinieku un amatnieku darbu izstādi.

Reģionālās biedrības piedalījās dažādu projektu realizācijā, organizēja aktivitātes un dažādus pasākumus saviem biedriem. Pašvaldības sniedza materiālo un finansiālo palīdzību atsevišķu projektu un pasākumu realizācijā.

Realizējot darbības pamatvirzienu, *saglabāt LNS tradicionālos pasākumus – Nedzirdīgo dienas, pašdarbības festivālus un citus*, nodrošināts, ka tika saglabāti gadu gaitā par tradīcijām izveidojušies pasākumi. LNS amatiermākslas festivālu, Nedzirdīgo nedēļas pasākumu un gada noslēguma pasākumu nodrošināšanai tika piesaistīts pašvaldību un citu institūciju finansējums. Atskaites periodā ir iesniegti un apstiprināti 23 projekti.

2014. gadā 18. amatiermākslas festivāls norisinājās Tukumā, pilsētas kultūras namā, kurā piedalījās 180 dalībnieki.

2015. gadā 19. amatiermākslas festivāls norisinājās Alūksnē, Pilssalas estrādē, kurā piedalījās 140 dalībnieki.

2016. gadā 20. amatiermākslas festivāls norisinājās Rēzeknē, Latgales vēstniecībā GORS, kurā piedalījās 150 dalībnieki.

2017. gadā 21. amatiermākslas festivāls norisinājās Liepājā, koncertzālē „Lielais dzintars", kurā piedalījās 205 dalībnieki, starp kuriem pirmo reizi bija arī nedzirdīgie amatiermākslinieki no Lietuvas un Igaunijas. Pirmo reizi festivālā tiek organizēta LNS biedru - rokdarbnieku, tēlotājmākslinieku un amatnieku darbu izstāde.

Tradicionāli katru gadu septembrī tika rīkots Pasaules Nedzirdīgo dienas pasākums "Rītausmā". Savukārt no 2015. gada LNS rīkoja Pasaules Nedzirdīgo nedēļu ar dažādām aktivitātēm visas nedēļas garumā. 2015. gada Nedzirdīgo nedēļas pasākumi notika ar devīzi "Ar zīmju valodu mūsu bērni var!", bet 2016. gadā – "Ar zīmju valodu esmu vienlīdzīgs".

Katru gadu decembrī notika LNS Gada noslēguma pasākums, kurā tika godinātie labākie LNS biedri šādās nominācijās – LNS Gada cilvēks, LNS Gada amatiermākslinieks, LNS Gada brīvprātīgais, LNS Gada darbinieks un izcilākie sasniegumi nominācijā LNS Gada biedrība un Gada notikums.

Realizējot darbības pamatvirzienu, **veidot un attīstīt mūsdienīgus interešu klubus reģionālajās biedrībās**, tika saglabāti līdz šim izveidotie interešu klubi un izveidoti jauni, piemēram, Tukumā I/k „Čaklie pirkstiņi”.

LNS biedri aktīvi iesaistījās pēc savām interesēm dažādos interešu klubos. Citiem tuvāks I/k, kas saistīts ar - brīvā laika pavadīšanu, makšķerēšanu, dāmām vairāk patīk, kas saistīts ar rokdarbiem. Jauniešiem vairāk patīk iesaistīties jauniešu interešu klubos un brīvā laika aktivitātēs pie dabas. Ja agrāk tradicionāli pārsvarā LNS RB bija I/k „Zelta zivtiņa”, „Saimniecīte”, tad pēdējā laikā dažās biedrībās ir izveidojušies I/k jaunās jomās, piemēram, Tukumā rotu darināšana, nūjošana utt.

Realizējot darbības pamatvirzienu, **piesaistīt jaunus pašdarbniekus, pilnveidot viņu radošās iemaņas un pašizteiksmes iespējas, veicināt pašdarbnieku dalību nacionālajos, starptautiskajos pasākumos**, LNS amatiermākslas kolektīvs “Rītausma” ir piesaistījis vairākus jaunus amatiermāksliniekus. Tās paspārnē darbojas 3 kolektīvi: teātra kolektīvs, tautas deju kolektīvs un jauniešu deju kolektīvs. Biedri savas radošās iemaņas un pašizteiksmes iespējas pilnveido radošajās nodarbībās valsts apmaksātajās sociālās rehabilitācijas pakalpojuma ietvaros. Nedzirdīgiem amatiermāksliniekiem ir iespēja uzstāties gan Latvijā, gan ārpus tās.

Realizējot darbības pamatvirzienu, **popularizēt nedzirdīgo kultūru ārpus nedzirdīgo kopienas, veidot sadarbības tīklus ar kultūras iestādēm un citām institūcijām Latvijā un ārzemēs**, LNS reģionālo biedrību pašdarbnieki piedalījās kopīgajos lielajos LNS pasākumos – festivālos, Nedzirdīgo dienas koncertos, Invalīdu dienā savos reģionos, pilsētas svētkos, piedalās skatēs un NVO organizētos pasākumos. “Rītausma” amatiermākslinieki uzstājās arī ārpus Latvijas: Ungārijā (2014.g. maijā), Lietuvas nedzirdīgo amatiermākslas festivālā Šauļos (2016. g.2.jūnijā, Starptautiskā maģijas festivālā Lietuvā, Paņevezē (04.09.-11.09.2016.), Skotijā 2016. g. 29. oktobrī. Savukārt 2016. gadā Daugavpils biedrības amatiermāksliniekiem bija iespēja uzstāties Briselē un Rīgas RB amatiermākslinieki no “Rītausmas”, Tukuma un Jelgavas grupas devās viesizrādē uz Kauņu Lietuvā.

Projekta „Deja vieno” (2014) ietvaros tika organizēti četri nedzirdīgo un vājdzirdīgo auditorijai paredzēti publiski pasākumi. Martā tika organizēts visām dāmām veltīts pasākums „Bez jums jau nevar tik un tā...”, aprīlī Lieldienu pasākums „Oliņ-Boliņ”, bet vasaras Saulgriežu laikā ielīgošanas pasākums „Iegriez sauli” un kā parasti Pasauls Nedzirdīgo dienai veltītais projekta noslēguma pasākums. 2014. gada ietvaros tika organizētas deju apmācības un sadraudzības nometnes, kurās piedalījās Rītausmas nedzirdīgie deju kolektīvi un deju kolektīvs “Banītis”. Šāda veida nometnes notika pirmo reizi un jāsaka paldies dzirdīgiem dalībniekiem par izpratni un sadarbību. Mūsu amatiermākslinieki katru gadu piedalās Starptautiskos amatiermākslinieku festivālos ”Rīga spēlē teātri” (piedalās no 2004. gada) un ar labiem panākumiem.

Realizējot darbības pamatvirzienu, **piesaistīt kvalitatīvus un profesionālus ārzemju speciālistus, attīstīt jaunas darba formas un metodes**, sadarbībā ar Norvēģijas pantomīmas

režisoru Forhadu Hasadu, mūsu pašdarbnieki apguva pantomīmas kustības elementus un iestudēja jaunu pantomīmas uzvedumu "Vakars bez vārda".

"Rītausmā" uzstājās slavenais nedzirdīgais spāņu mākslinieks, humorists Javier Guisado. Sadarbībā ar Norvēģijas pantomīmas režisoru Forhadu Hasadu, mūsu amatiermākslinieki apguva pantomīmas kustības elementus un iestudēja jaunu pantomīmas uzvedumu "Vakars bez vārda".

Realizējot darbības pamatvirzienu, *attīstīt un saglabāt nedzirdīgo kultūras vēsturiskās vērtības, pilnveidot muzeju tīklu LNS un reģionālajās biedrībās*, 2015.gadā "Rītausmā", Rīgā, Kandavas ielā 27, tika izremontētas telpas, iegādāts atbilstošs apgaismojums un atvērta muzejs, kurš ir skaisti iekārtots ar lielisku apgaismojumu. Daudzās LNS reģionālās biedrībās uz vietas cenšas ievest vēstures muzeju stūrīšus un saglabāt savas biedrības vēsturiskās vērtības.

Regulāri tika turpināts vākt materiālus par LNS notikumiem un sasniegumiem. Šobrīd daudz materiālu un fotogrāfijas stāv LNS muzeja apakšējās slēgtajās skapjos, kuri vēl jāsakārto. Pašlaik muzejā LNS finansiālo iespēju robežās strādā Regīna Rizika. Ik pa laikam kādus vēsturiskus materiālus atnes uz muzeju LNS vecie biedri vai biedri, kuri aizgājuši aizsaulē tuvinieki.

Pārskata periodā LNS sadarbībā ar Valsts arhīvu ir veikusi **LNS arhīva** dokumentācijas sakārtošana par periodu no 1945.–2008. gadam.

Realizējot darbības pamatvirzienu, *ieviest jaunus pasākumus fizisko aktivitāšu un veselīga dzīvesveida veicināšanai*, katru gadu daudzas LNS RB piedalījās pašvaldību izsludinātos projektos, ko ietvaros tika organizēti veselības veicinoši pasākumi.

Pārskata periodā biedrības aktīvi organizēja veselības veicinošus pasākumus, netradicionālas sporta spēles brīvā dabā. Piemēram, netradicionāls pludmales volejbols, laivošana, nūjošana, nakts orientēšanās, galda hokeja čempionāts.

Realizējot darbības pamatvirzienu, *attīstīt un popularizēt latviešu nedzirdīgo zīmju valodu*, bija jādomā par finanšu līdzekļu piesaisti zīmju valodas attīstībai un pētīšanai. LNS nav resursu un pietrūkst speciālistu, kas pētītu nedzirdīgo zīmju valodu un gramatiku. Latvijā šādu speciālistu trūkst. Lilita Janševska, kā LNS Rehabilitācijas centra Zīmju valodas attīstības nodaļa piedalās dažādos projektos, popularizē zīmju valodu biedrībās.

2014. gadā tika realizēts jauns projekts „Latviešu zīmju valodas attīstība”, ko finansēja Baltijas Bērnu fonds (BBF), ar kuru LNS izveidojusies ilgstoša, cieša sadarbība, realizējot labas, nedzirdīgiem cilvēkiem vērtīgas idejas. Lūk, tādas kā šis viens notikums, kas ar košām krāsām priecēja gan acis, gan sirdis lieliem un maziem. Gada laikā tapušas 4 tematiskas zīmju valodas vārdnīcas bērniem – *Dzīvnieki, Daba, Ģimene, Māja* drukātā variantā un 6 pasaku videoieraksti DVD formātā.

LNS ir nosūtījusi vēstuli IZM, Valsts valodas centram ar mūsu problēmām saistībā ar zīmju valodas attīstību valstī. IZM mūsu problēmas un priekšlikumus ir uzklauzījusi un ņēmusi vērā. Šobrīd mūsu priekšlikumi iekļauti vadlīnijās „Valsts valodas politikas pamatnostādnes 2015. – 2020.gadam.

25.09.2015. Nedzirdīgo nedēļas “Ar zīmju valodu mūsu bērni var!” pasākumu ietvaros LNS noorganizēja diskusiju „Kvalitatīvu izglītību nedzirdīgiem bērniem”. Diskusijā tika skarti jautājumi par zīmju valodu - Kāds ir latviešu zīmju valodas tiesiskais statuss izglītības ieguves procesā Latvijā? Vai bērni ar dzirdes invaliditāti izglītību saņem latviešu zīmju valodā un ar tādu komunikācijas veidu un līdzekļu palīdzību, kas konkrētajam indivīdam ir vispiemērotākie, un tādā vidē, kas maksimāli veicina zināšanu apguvi un sociālo attīstību? Šāda veida diskusija, kas ilga 3 stundas, notika pirmo reizi LNS vēsturē. Šis uzsāktais darbs un diskusijā secinātais ir apkopojums jāņem vērā turpmākajās diskusijās ar valsts institūcijām.

LNS valde 2015. gada 30.septembrī, pamatojoties uz to, ka 2000. gada 1. septembrī stājās spēkā Valsts valodas likums, kura 3. panta 3.dalā noteikts, ka *valsts nodrošina latviešu zīmju valodas attīstīšanu un lietošanu saziņai ar nedzirdīgajiem cilvēkiem*, pieņēmusi lēmumu katra gada 1. septembrī atzīmēt Zīmju valodas dienu.

2015. gadā Nedzirdīgo nedēļas pasākumu ietvaros LNS jaunieši piedalījās zibakcijā “Vai tu mani dzirdi?”, kuras laikā Doma laukumā tika izpildītas vairākas dziesmas zīmju valodā.

2016. gada 1. septembrī LNS organizēja pasākumu "Zīmju valoda tuvplānā" Eiropas Mājā Rīgā, Aspazijas bulvārī 28. Tā ietvaros vairāk nekā 50 sanākušajiem interesentiem tika sniegta atraktīva prezentācija ar komentāriem par nedzirdīgo kultūru/identitāti/rehabilitāciju. Lai popularizētu latviešu zīmju valodu plašākai sabiedrībai, uz 2016. gada 1. septembri tika sagatavoti divi videoklipi: “Īsa pamācība zīmju valodā”. LNS Rehabilitācijas centra Zīmju valodas attīstības rīkoja Atvērto durvju dienu “Iepazīsim latviešu zīmju valodu”, lai popularizētu zīmju valodu plašākai sabiedrībai.

No 2016. gada visiem interesentiem tiek piedāvāti bezmaksas zīmju valodas kursi katru pirmdienas vakaru Rīgā, Elvīras ielā 19.

LNS Rehabilitācijas centra Zīmju valodas attīstības nodaļa realizēja projektu „Starptautiskās zīmju vārdnīcas www.spreadthesign.com papildināšana ar latviešu nedzirdīgo zīmju valodu”. Projekta ietvaros no angļu valodas latviešu valodā iztulkoti **8000 vārdi**, sagatavoti latviešu nedzirdīgo zīmju valodā un publicēti www.spreadthesign.com mājaslapā.

6.Saimnieciskā darbība un nekustamie īpašumi.

Pārskata periodā LNS saimniecisko darbību un finansiālo stāvokli ietekmēja vairāki ārēji faktori, no kuriem kā galvenais atzīmējama ekonomiskā krīze pēc sankciju ieviešanas pret kaimiņvalsti Krieviju. Bija grūtības atrast maksāspējīgus nomniekus brīvajām telpām, tajā pašā laikā arī LNS kapitālsabiedrības, kas nepiedalījās valsts pasūtījuma izpildē, izjuta saimnieciskās darbības kritumu, ienākumu samazināšanos.

LNS finansiālās darbības pamatu pārskata periodā veidoja septiņi ieņēmumu avoti:

1. valsts deleģēto funkciju izpildes apmaksa;
2. LNS realizēto projektu apmaksa, t.sk. pašvaldību finansējums;
3. ieņēmumi no LNS nekustamo īpašumu nomas, īres, pārdošanas;
4. LNS kapitālsabiedrību dividendes;
5. Ziedojumi un dāvinājumi;
6. LNS biedra naudas;
7. Maksas pakalpojumi.

LNS ieņēmumu un izdevumu pārskats pa gadiem EUR:

<i>Ieņēmumu veids</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017 (plāns)</i>
Biedru nauda	7 016,11	6 787,27	7 131,37	7 617,06	7 974
Valsts deleģēto funkciju izpilde	1 529 033,98	2 647 133,89	1 734 200,60	2 710 674,20	1 947 814
Ieņēmumi no LNS nekustamo īpašumu nomas, īres, pārdošanas	145 737,35	104 056,88	407 055,90	152 849,21	131 614
LNS kapitālsabiedrību dividendes	144 158,26	112 170,83	82 396,00	53 999,00	55 000
Kopsolī abonēšanas maksa	0,00	4 631,54	4 250,92	4 253,83	1 700
Projektu ieņēmumi, pašvaldību finansējums	255 999,04	322 021,10	111 363,62	96 235,31	83 561
Ziedojumi, dāvinājumi	586,11	1 459,73	169,32	138 209,00	0
Maksas pakalpojumi	0,00	44,62	7,26	8,46	0
Citi ieņēmumi	4 157,22	1 761,53	0,00	10 031,67	300
<i>IEŅĒMUMI KOPĀ</i>	2 086 688,07	3 200 067,39	2 346 574,99	3 173 877,74	2 227 963
<i>IZDEVUMI KOPĀ</i>	2 402 260,09	2 879 782,00	2 263 824,00	2 704 345,00	2 310 187

Realizējot darbības pamatvirzienu, *turpināt realizēt, attīstīt un pilnveidot valsts deleģētās funkcijas sociālo pakalpojumu nodrošināšanai dzirdes invalīdiem*, divas LNS kapitālsabiedrības - SIA "LNS Surdotehnikās palīdzības centrs" un SIA "LNS Rehabilitācijas centrs" aizvadītā laika periodā labi veikušas aktīvu saimniecisko darbību saskaņā ar deleģēto valsts pasūtījumu. Katra veikusi savus uzdevumus, ir notikusi darbības pilnveide un attīstība iespēju robežās. Otrās divas kapitālsabiedrības - SIA "LNS DANE" un "LNS nekustamie

īpašumi” darbojās brīvā tirgus apstākļos, izmantojot LNS infrastruktūru un darbaspēkam piesaistot nedzirdīgos cilvēkus.

Realizējot darbības pamatvirzienu, *optimizēt un attīstīt esošās LNS komercstruktūras, to saimniecisko darbību, nepieciešamības gadījumā uzlabot esošās, pārprofilēt vai veidot jaunas atbilstoši pašreizējiem tirgus apstākļiem*, visu kapitālsabiedrību darbību darbība bija cieši saistīta ar vispārējo valsts ekonomisko stāvokli. Neskatoties uz sarežģītiem ekonomiskiem apstākļiem, 2013. gadā visas SIA strādāja ar peļņu kas naudas izteiksmē bija:

SPC	RC	NĪ	DANE
58 862,00	45 241,00	258,00	1916,00

2014. gada rādījumi:

SPC	RC	NĪ	DANE
92 940,00	19 456,00	25 656,00	208,00

2015. gada rādījumi:

SPC	RC	NĪ	DANE
23 999,00	35 063,00	- 27 687,00	- 51 955,00

2016. gada rādījumi:

SPC	RC	NĪ	DANE
34 519,00	25 698,00	1 214,00	- 143 207,00

Kā redzams produktīvāk veicas abām pirmajām SIA, kas saņem garantētu finansējumu valsts deleģēto funkciju realizēšanai. Mazāku pienesumu deva NĪ un DANE, kas strādā brīvā tirgus apstākļos, bez garantēta finanšu avota.

Realizējot darbības pamatvirzienu, *pilnveidot LNS nekustamo īpašumu (NĪ) vienoto datu bāzi, meklēt iespējas iegūt zemes īpašuma tiesības zem visiem īpašumiem un nostiprināt tās Zemesgrāmatā (ZG). Izstrādāt NĪ perspektīvo attīstības stratēģiju*, aizvadītā periodā uzsākts darbs pie visu esošo objektu datu un dokumentācijas inventarizācijās. Darbs joprojām turpinās. Visu LNS nekustamo īpašumu apsaimniekošana un uzturēšana tiek veikta atbilstoši spēkā esošo normatīvo aktu prasībām. Lai to varētu nodrošināt, jāiegulda lieli finanšu resursi. Visiem LNS nekustamiem īpašumiem juridiskās tiesības ir sakārtotas.

Pārskata periodā LNS pārdevusi īpašumu Rīgā, Jāņa sētā 5 un, izlietojot finansējumu 106 862.59 EUR apmērā, iegādājusies 2 īpašumus – zemes gabalus zem LNS īpašumā esošajām ēkām – Rīgā, A.Čaka ielā 42 un Rīgā, Kandavas ielā 27. No SIA “LNS DANE” dāvinājumā saņemtas ēkas uz LNS īpašumā esošās zemes Daugavpilī, Klusā ielā 4.

Pārskata periodā beidzās LNS īpašuma Pļaviņās, Daugavas ielā 75 ilgtermiņa nomaksa un īpašums pārgājis pircēja īpašumā, pašlaik ilgtermiņa nomaksā (noma ar izpirkumu) atrodas LNS īpašumi Smiltē, Gaujas ielā 22, 24, 26 un 30.

Pašlaik pēc valsts Kadastra datiem LNS īpašumā ir 32 nekustamie īpašumi par kopējo kadastrālo vērtību EUR 2 737 291.11.

Pārskata periodā lieli līdzekļi tikuši ieguldīti LNS īpašumu atjaunošanā un remontā, kopējais ieguldījums sastāda EUR 473 519.09 :

2013	2014	2015	2016	2017 uz 31.05.
92 898.25	90 358.59	174 910.00	94 249.36	21 102.89

Apjomīgākie remonta darbi veikti LNS īpašumos Daugavpilī, Mihoelsa ielā 54, kur kapitāli izremontētas telpas, kuras kopš 2004. gadā notikušā ugunsgrēka stāvēja neizmatotas un Rīgā, Elvīras ielā 19 un Kandavas ielā 27.

Ņemot vērā ierobežoto finanšu un darbaspēka resursu pieejamību, LNS Nekustamo īpašumu perspektīvā attīstības stratēģija ir izstrādes stadijā.

Realizējot darbības pamatvirzienu, *izmantot piedāvātās iespējas finansējumu piesaistei caur dažādu Grantu programmām vai projektiem NĪ vai to daļu atjaunošanā, kā arī iespējas caur invalīdu nodarbinātības atbalsta un veicināšanas programmām*, LNS aktīvi iesaistījusies likumdošanas un normatīvo aktu izstrādes procesā, ņemot aktīvu dalību Sociālo uzņēmumu likuma izstrādes procesā. Tāpat LNS aktīvi iesaistījusies un iesniegusi priekšlikumus Ministru kabineta noteikumu projektam par ēku energoefektivitātes papaaugstināšanu ēkās, kur tiek veikti valsts deleģētie uzdevumi, rezultātā LNS būs pieejams finansējums līdz 660 384 EUR apmērā.

LNS projektu izstrādes nodaļa darbojas ļoti labi, par to liecina atbalstītie projekti. Būtu vēlama projektu realizācijai piesaistīto kapacitātes paaugstināšana, piesaistot aktīvākus darbiniekus no mūsu biedru vidus. Pārskata periodā ir veikts aktīvs darbs pie NVA projektu apgūšanas. Veiksmīgi realizēti iesāktie projekti un uzsākti jauni. Izmantojot subsidētajās darba vietās dažādās jomās, kurās pilnībā tika nodarbināti dzirdes invalīdi.

- 2013. gadā – 7 darba vietas ar NVA finansējums EUR 46508.80 un LNS līdzfinansējumu EUR 4603.76, kopā: EUR 51 112.56;
- 2014. gadā – 8 darba vietas ar NVA finansējumu EUR 25031.24 un LNS līdz finansējumu EUR 2579.78, kopā: EUR 27 611.02;
- 2015. gadā 10 darba vietas, NVA finansējums EUR 40609.41, LNS līdzfinansē EUR 5443.91, kopā EUR 46 053.32;
- 2016. gadā 12 darba vietas, NVA finansējums EUR 47676.50, LNS līdzfinansē EUR 4812.25, kopā: 52 488.75.

Subsidēto darba vietu nodrošināšana plānota arī 2017. gada 2.pusgadā, un turpmākajos gados ievērojot *deMinimis* atbalsta nosacījumus, kas kopīgi LNS un LNS kapitālsabiedrībām.

Realizējot darbības pamatvirzienu, *attīstīt arī citus ienākumu veidus no maksas pakalpojumiem, ziedojumiem un dāvinājumiem, kā arī dažādu pašvaldību sniegtās*

finansējumu iespējas, visas biedrības izmantoja iespēju piesaistīt finansējumu no vietējām pašvaldībām, kuras atbalsta konkrētas aktivitātes vai pasākumus. Ar finansējuma apjomu var iepazīties sadaļā “Organizatoriskais darbs”. Dažos lielākos pasākumos biedrībās, KC “Rītausmā” notiek ziedojumu/dāvinājumu vākšana. Aktīvi LNS biedri ziedo reizē ar LNS biedru maksas kārtošanu.

Maksas pakalpojumu ieviešanas attīstībai LNS kavē mūsu biedru zemā pirktspēja un iesīkstējies pieradums pakalpojumus vai palīdzību saņemt bez maksas.